

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXX. Soluitur argumentum vltimum, & tractatur quæstio, An Papa hæreticus deponi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

constitutus; & idcirco solùm iudicat de manifestis; & po-
inuitum prorsus cogere ad pœnam.

- » Argumentum NONVM. Pontifex potest dare libellum
» pudij sponsæ suæ Ecclesiæ per Renunciationem; vt patet
» Sexto, de Renunciatione, cap. I. Ergo potest etiam Eccl
» dare libellum sponso suo Pontifici, & alium sibi eligere.

Respondeo PRIMO, negando consequentiam. Nam Pontifex est supra Ecclesiam, non è conuerso. Vnde etiam De-
ron. 24. poterat vir dare libellum repudij vxori; At quod
posset dare libellum viro, nusquam legitur. SECUNDO
Pontificem non posse renunciare pontificatui sine consensu
Ecclesiæ. & proinde si Ecclesia posset dare libellum repudij
Pontifici, non posset sine illius consensu: quando autem
consentiret, spontè abdicaret se, non cogeretur inuitus.

CAPVT XXX.

*Soluitur argumentum vltimum, & tractatur
questio, an Papa hæreticus deponi possit*

- » ARGUMENTVM DECIMVM. Pontifex
» hæresis potest ab Ecclesia iudicari & deponi.
» tet dist. 40. can. Si Papa: Igitur subiectus
» Pontifex humano iudicio, saltem in aliquo casu.

RESPONDEO; sunt de hac re quinq; opiniones. Prima
est ALBERTI PIGHII lib. 4. cap. 8. Hierar. Eccles. vbi
ostendit Papam non posse esse hæreticum, & proinde non
deponi in vllò casu: quæ sententia probabilis est, & defen-
ditur facillè, vt postea suo loco ostendemus. Quia tamè
certa, & communis opinio est in contrarium; operæ præ-
cipue erit videre, quid sit respondendũ, si Papa hæreticus esse
probat.

Est ergo SECUNDA opinio, Papam eo ipso quo in hæresim
incidit, etiam interiorem tantum; esse extra Ecclesiam
depositum à Deo. quocirca ab Ecclesia posse iudicari, &
deponi declarari depositum iure diuino, & deponi de facto, si ab
Ecclesia recuset cedere. Hæc est Ioannis de TURRECREMATA
part. 2. cap. 20. sed mihi non probatur. Nam iurisdictio
quædam Pontifici à Deo, sed hominum opera concurrenter
patet; quia ab hominibus habet iste homo, quia antea
erat Papa, vt incipiat esse Papa: igitur non aufertur à Deo.

per hominem. at hæreticus occultus non potest ab homine iudicari; nec ipse spontè eam potestatem vult relinquere. Adde, quod fundamentum huius opinionis est, quod hæretici occulti sint extra Ecclesiam: quod esse falsum nos prolixè ostendimus in libro primo de Ecclesia.

TERTIA opinio est in altero extremo; nimirum Papam neque per hæresim occultam, neque per manifestam, esse depositum aut deponi posse. Hanc refert & refellit **TURRECREMATA** loco notato; & sanè est opinio valde improbabilis. Primò, quoniam hæreticum Papam posse iudicari, expressè habetur canon. Si Papa, dist. 40. & apud Innocentium serm. 2. de consecratione Pontificis. Et quod maius est, in **VIII. Synodo act. 7.** recitantur acta Concilij Romani sub Hadriano: & in iis continebatur, Honorium Papam iure videri anathematizatum, quia de hæresi fuerat conuictus: ob quam solam causam, licet minoribus iudicare maiores. **VBI** notandum est, quod etsi probabile sit Honorium non fuisse hæreticum, & Hadrianum II. Papam, deceptum ex corruptis exemplaribus **VI. Synodi**, falsò putasse Honorium fuisse hæreticum: Tamen non possumus negare, quin Hadrianus cum Romano Concilio, immò & tota Synodus **VIII. generalis** senserit; in causa hæresis posse Romanum Pontificem iudicari. **ADDE**, quod esset miserima conditio Ecclesiæ, si lupum manifestè grassantem, pro pastore agnoscere cogeretur.

QUARTA opinio est **CAIETANI** in tract. de auctoritate Papæ & Concilij cap. 20. & 21. vbi docet; Papam hæreticum manifestum, non esse ipso facto depositum; sed posse, ac debere deponi ab Ecclesia. quæ sententia meo iudicio defendi non potest. Nam in primis, quod hæreticus manifestus ipso facto sit depositus, probatur auctoritate & ratione. **AUCTORITAS** est **B. Pauli**, qui in epistola ad Tit. 3. iubet hæreticum post duas correptiones; id est, postquam manifestè apparet pertinax, vitari: & intelligit ante omnem excommunicationem, & sententiam Iudicis; vt ibidem scribit Hieronymus: vbi dicit, alios peccatores per sententiam excommunicationis excludi ab Ecclesia; hæreticos autem per se discedere & præcidi à corpore Christi. at non potest vitari Papa manens Papa. quomodo enim vitabimus Caput nostrum? quomodo recedemus à membro nobis coniuncto?

RATIO

RATIO verò & quidem certissima hæc est. Non Christianus, non potest villo modo esse Papa, vt Caietanus facit eodem libro cap. 26. & ratio est, quia non potest esse capax quod non est membrum, & non est membrum Ecclesie, nisi non est Christianus. At hæreticus manifestus, non est Christianus; vt aperitè docet Cyprianus lib. 4. epist. 2. Athanasius serm. 2. contra Arianos. Augustinus libro de gratia Christi cap. 20. Hieronymus contra Luciferianos, & alij; hæreticus igitur manifestus, Papa esse non potest.

RESPONDET Caietanus in Apologia pro tractatu dicto cap. 25. & in ipso tractatu, cap. 22. hæreticum non Christianum simpliciter; sed esse secundum quid. Nam duo faciunt Christianum, fides & character: hæreticus autem fide, adhuc retinet characterem; & ratione illius adhuc retinet aliquo modo Ecclesie, & capax est iurisdictionis: proinde adhuc est Papa, sed deponendus, quia per hæresim est deponendus, dispositione vltima, ad non esse Papam: qualis est non quidem mortuus, sed in extremis constitutus.

AT CONTRA; nam in primis si ratione characteris hæreticus maneret actu coniunctus cum Ecclesia, nunquam posset præcidi & separari actu ab ea; quia character est essentialis: at omnes fatentur, quosdam posse præcidi de factis Ecclesie: igitur character non facit hominem hæreticum actu in Ecclesia; sed solum esse signum quod fuerit in Ecclesia, & quod debeat esse in Ecclesia. Quomodo character impressus, quando illa errat in montibus, non facit eam in ouili; sed indicat ex quo ouili fugerit, & quo iterum capi pelli possit. Et confirmatur ex B. Thoma, qui 3. par. quaest. ar. 3. dicit, eos qui fide carent non esse vnitos Christo actu in potentia tantum. vbi loquitur de vnione interna, non externa, quæ fit per confessionem fidei, & visibilia Sacramenta. Cum ergo character ad interna pertineat non ad externa, secundum B. Thomam, solus character non vnit actu hominem cum Christo.

Deinde, vel fides est dispositio necessaria simpliciter ad hoc vt aliquis sit Papa, vel tantum ad bene esse. Si PRIMUM, hæc dispositio sublata per contrariam, quæ est hæresis, Papa desinit esse: neq; enim potest forma conservari sine necessariis dispositionibus. Si SECUNDUM, ergo non potest deponi.

deponi Papa propter heresim. Nam alioquin deberet deponi etiam propter ignorantiam & improbitatem, & similia quæ tollunt scientiam & probitatem, & alias dispositiones necessarias ad bene esse Papæ. & præterea fatetur Caietan. in tract. prædicto, cap. 26. ex defectu dispositionum non necessariorum simpliciter, sed tantum ad bene esse, Papam non posse deponi.

RESPONDET Caietanus, fidem esse dispositionem necessariam simpliciter, sed partialem, non totalem; & proinde fide remota adhuc Papam manere Papam, propter aliam partem dispositionis quæ dicitur character, & adhuc remanet.

AT CONTRA; Vel totalis dispositio, quæ est character & fides, est necessaria simpliciter; vel non, sed sufficit partialis. Si PRIMVM, ergo remota fide, non amplius remanet dispositio necessaria simpliciter; quia totalis erat necessaria simpliciter, & iam non est amplius totalis. Si SECUNDVM, ergo fides non requiritur nisi ad bene esse; & proinde propter eius defectum Papa deponi non potest. Deinde quæ habent ultimam dispositionem ad interitum, paulò post desinunt esse, sine alia vi externa, ut patet; igitur & Papa hæreticus sine alia depositione per se desinit esse Papa.

Deniq; sancti Patres concorditer docent, non solum hæreticos esse extra Ecclesiam; sed etiam ipso facto carere omni iurisdictione & dignitate Ecclesiastica. CYPRIANVS lib. I. epist. 6. *Dicimus, inquit, omnes omnino hæreticos atque schismaticos nihil habere potestatis ac iuris.* & lib. 2. epist. 1. docet, hæreticos ad Ecclesiam redeuntes suscipiendos ut laicos; etsi antea in Ecclesia Presbyteri, vel Episcopi fuerint. OPTATVS lib. I. contra Parmenianum docet; hæreticos & schismaticos claves regni cælorum habere non posse, nec soluere aut ligare. Ambrosius lib. I. de pœnitentia, cap. 2. & Augustinus in Enchiridio, cap. 65. Idem docet HERONYMVS lib. contra Luciferianos: *Non quod Episcopi, inquit, esse possint qui hæretici fuerant; sed quod constaret, eos, qui reciperentur, hæreticos non fuisse.*

CELESTINVS Papa I. in epistola ad Ioannem Antiochenum, quæ habetur in Concilio Ephesino tomo I. cap. 19. *Siquis, inquit, ab Episcopo Nestorio, aut ab aliis qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare ceperunt, vel excommunicatus vel*

excommunicatus

exutus est, seu antistitis seu cleri dignitate; hunc in
 communione & durasse & durare manifestum est, nec
 camus eum remotum: quia non poterat quenquam eius
 vere sententia, qui se iam praeberat ipse remouendam.
 epistola ad Clerum Constantinopolitanum: Sedis, in
 nostra sanxit auctoritas, nullum siue Episcopum, siue
 cum seu professione aliqua Christianum, qui a Nestore
 eius similibus, ex quo talia predicare ceperunt, vel
 & communionem deiectionem, vel deiectionem, vel excommuni-
 tum videri: quia neminem deicere vel remouere poterat
 predicans talia titubavit. Idem repetit & confirmat
 laus I. in epist. ad Michaëlem. Denique etiam D. Th. 2. 2. quæst. 39. art. 3. docet schismaticos mox perdere omni
 iurisdictionem; & irrita esse, si quæ ex iurisdictione agerentur.

Neque valet quod quidam respondent, istos Patres
 secundum antiqua iura, nunc autem ex decreto Concilii
 Constantiensis non amittere iurisdictionem, nisi non
 excommunicatos & percussores clericorum. hoc
 nihil valet. Nam Patres illi cum dicunt, hæreticos
 iurisdictionem, non allegant vlla iura humana, sed
 fortè tunc nulla exstabant de hac re; sed argumentantur
 natura hæresis. Concilium autem Constantiense, non
 quitur nisi de excommunicatis; id est, de his, qui per
 tiam Ecclesiæ amiserunt iurisdictionem. Hæretici autem
 tiam ante excommunicationem sunt extra Ecclesiam, &
 uati omni iurisdictione. sunt enim proprio iudicio con-
 nati; vt docet Apostolus ad Titum 3. hoc est præcipue
 pore Ecclesiæ sine excommunicatione, vt Hieronymus
 ponit.

DEINDE quod secundo Caietanus dicit, posse Papam
 reticum ab Ecclesia deponi verè, & ex auctoritate, non
 nus videtur falsum, quam primum. Nam si Ecclesia
 Papam deponit, certè est supra Papam. Cuius oppositum
 illo ipso tractatu idem Caietanus defendit. Sed in
 ipse, Ecclesiam ex eo quod Papam deponit, non habet
 auctoritatem in Papam; sed solum in illam coniunctam
 personæ cum pontificatu. Vt enim Ecclesia potest con-
 re pontificatum cum tali persona, & tamen non dicitur

pretea esse supra Pontificem; ita potest separare pontificatum à tali persona in casu hæresis, & tamen non dicitur esse supra Pontificem.

At contra. Nam PRIMO, ex eo quod Papa deponit Episcopos, deducunt, Papam esse supra Episcopos omnes, & tamen Papa deponens Episcopum non destruit Episcopatum; sed solum separat ab illa persona. SECUNDO, deponi inuitum à pontificatu, sine dubio est pœna; igitur Ecclesia inuitum Papam deponens, sine dubio ipsum punit; at punire est superioris & iudicis. TERTIO, quia secundum Caietanum & ceteros Thomistas, re idem sunt, totum; & patres simul sumptæ. Igitur qui habet auctoritatem in partes simul sumptas, ita ut eas separare possit, habet etiam in ipsum totum, quod ex partibus illis consurgit.

Neque valet Caietani exemplum de electoribus, qui habent potestatem applicandi pontificatum certæ personæ, & tamen non habent potestatem in Papam. Nam dum res sit, actio exercetur circa materiam rei futuræ, non circa compositum, quod nondum est: at dum res destruitur, exercetur circa compositum, ut patet in rebus naturalibus. Itaque Cardinales dum Pontificem creant, exercent suam auctoritatem non supra Pontificem, quia nondum est; sed circa materiam; id est, circa personam quam per electionem quodammodo disponunt, ut à Deo pontificatus formam recipiat; at si Pontificem deponerent, necessariò exercerent auctoritatem supra compositum; id est, supra personam pontificia dignitate præditam; id est, supra Pontificem.

Est ergo QUINTA opinio vera; Papam hæreticum manifestum, per se desinere esse Papam & caput; sicut per se desinit esse Christianus & membrum corporis Ecclesie; quare ab Ecclesia posse eum iudicari & puniri. Hæc est sententia omnium veterum Patrum, qui docent hæreticos manifestos mox amittere omnem iurisdictionem, & nominatim CYPRIANI lib. 4. epist. 2. ubi sic loquitur de Nouatiano, qui fuit Papa in schismate cum Cornelio: *Episcopatum, inquit, tenere non posset, et si Episcopus primus factus, à Coepiscoporum suorum corpore & ab Ecclesia & unitate discederet.* Vbi dicit Nouatianum, etsi verus ac legitimus Papa fuisset; tamen eo ipso casurum fuisse à pontificatu, si se ab Ecclesia separaret.

Eadem

Eadem est sententia doctissimorum recentiorum, et
 NIS DRIEDONIS, qui lib. 4. de Script. de dogmat. Eccl.
 cap. 2. par. 2. sent. 2. docet, eos tantum ab Ecclesia separari
 vel eiiciuntur, ut excommunicati; vel per se discedunt
 pugnant Ecclesiam, ut hæretici & schismatici. Et sententia
 dicit; in iis, qui ab Ecclesia discesserunt, nullam potestatem
 manere spirituales potestatem super eos, qui sunt de Eccl.
 sia. Idem MELCHIOR CANVS, qui lib. 4. de locis, cap. 1.
 docet, hæreticos non esse partes Ecclesie, nec membra,
 vlt. ad argumentum 12. dicit; non posse vel cogitatione
 mari, ut aliquis sit caput & Papa, qui non est membrum
 pars. & ibidem disertis verbis docet, hæreticos occulte
 huc esse de Ecclesia & partes ac membra; atque addebat
 hæreticum occultum adhuc esse Papam. Eadem est
 etiam, quos citauimus lib. 1. de Ecclesia.

Fundamentum huius sententiæ est; quoniam hæretici
 manifestus, nullo modo est membrum Ecclesie; id est
 animo, neque corpore: siue, neque vnione interna
 terna. Nam Catholici etiam mali sunt vniti & summi
 animo, per fidem; corpore, per confessionem fidei
 lium Sacramentorum participationem; hæretici
 vniti & sunt membra, solum externa vnione: sicut
 rio, boni Catechumeni sunt de Ecclesia, interna vnione
 tum; non autem externa: hæretici manifesti, nullo
 iam probatum est.

CAPVT XXXI.

Idem probatur ex nominibus que Romanis Pontifici tribui solent.

ARGUMENTVM POSTRÆMVM sumitur
 minibus Episcopi Romani, quæ sunt quædam
 Papa, Pater Patrum, Christianorum Pontifex
 summus Sacerdos, Princeps sacerdotum
 rius Christi, Caput corporis Ecclesie, Fundamentum
 Ecclesie, Pastor ouilis Domini, Pater & Doctor omnium
 delium, Rector domus Dei, Custos vineæ Dei, Sponsus Eccl.
 sia, Apostolicæ sedis Præsul, Episcopus vniuersalis. Ex quibus
 omnibus & singulis apertè colligitur eius primatus.